

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Гресько В. І.

*Аспірантка кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Реформування законодавства України у сфері охорони здоров'я до європейських стандартів є наслідком не стільки євроінтеграційного процесу, на скільки виснаженням застарілої системи управління, яка демонструвала свою неефективність та неспроможність надання якісних медичних послуг в призмі сучасного життя.

Концепцією реформи фінансування системи охорони здоров'я, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року № 1013-р, зазначається, що дисфункціональність діючої системи спричинена специфікою її організації та фінансування. На сьогодні в Україні досі діє успадкована від СРСР командно-адміністративна модель охорони здоров'я. Фінансування зазначених закладів здійснюється за жорстким постатейним кошторисом на основі застарілих інфраструктурних нормативів. Це позбавляє керівників закладів охорони здоров'я управлінської гнучкості та не сприяє мотивації до покращення результату. Міжнародний досвід, рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ), а також дослідження специфіки використовуваної сьогодні моделі системи охорони здоров'я України свідчать, що єдиним способом забезпечити якісний медичний захист без фінансового стресу для громадян є перехід до фінансування медицини за страховим принципом [1].

Відповідно до положень Конституції України, Україна позиціонує себе як соціальну та правову державу, а людину, її життя і здоров'я визнає найвищою соціальною цінністю [2]. Таким чином, на законодавчому рівні закріплено, що держава є інструментом для захисту загально визнаних прав і свобод людини.

Враховуючи те, що Україна поділяє спільну історію та спільні цінності з державами-членами Європейського Союзу (далі по тексту ЄС), євроінтеграція, як політико-правовий вектор, обрана вже достатньо довгий період часу.

Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, яка ратифікована Законом України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», встановлено:

- зміцнення системи охорони здоров'я України та її потенціалу, зокрема шляхом впровадження реформ, подальшого розвитку первинної медико-санітарної допомоги та навчання персоналу;
- сприяння широкомасштавному доступу, поліпшення безпеки мереж та широкому використанню ІКТ адміністративними органами шляхом розвитку локальних ресурсів Інтернет і впровадження онлайн-послуг, зокрема електронної охорони здоров'я;
- імплементацію Міжнародних медико-санітарних правил [3].

Загалом, метою реформування законодавства в системі охорони здоров'я України є зміна методів фінансування та формування видатків на сферу охорони здоров'я, осучаснення норм розподілу ресурсів, нормативно-правове врегулювання переліку послуг та тарифів, тощо.

Перш ніж перейти до питання щодо прогалин, які необхідно врегулювати шляхом прийняття нових нормативно-правових актів чи шляхом внесення змін до вже існуючого законодавства, вважаю за необхідне розглянути досягнення, які вдалося зробити Україні на шляху до євроінтеграції.

Отже, враховуючи, що одним з основних напрямків реформування є перегляд підходу до фінансування. Так, Постановою Кабінету Міністрів України «Про утворення Національної служби здоров'я України» № 1101 від 27 грудня 2017 року було створено орган, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України (далі – КМУ) через Міністерством охорони здоров'я України (далі – МОЗ) для реалізації державних політик у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування [4]. У 2018 році розпочала своє функціонування новостворена Національна служба здоров'я України (далі – НСЗУ). Основними завданнями НСЗУ, окрім зазначеної вище, передбачається виконувати функції замовника медичних послуг та лікарських засобів (Програма «Доступні ліки»). Беручи до уваги звіт НСЗУ за 2019 рік, маємо п'ять найголовніших змін:

1. Кожен отримав самостійно обирати сімейного лікаря, терапевта чи педіатра.
2. Гарантована безоплатна допомога – пацієнт, звертаючись до свого лікаря, може безоплатно отримати медичну консультацію, рецепти на ліки (включно за Програмою «Доступні ліки»).
3. «Доступні ліки» за електронним рецептом, що дає пацієнту можливість отримати ліки в будь-якій аптеці, що зареєстрована в даній програмі. Уже понад 1,78 мільйона пацієнтів користуються Програмою «Доступні ліки».
4. Можливість записатися на прийом до лікаря через Інтернет.

5. Завдяки створеним новим он-лайн ресурсам пацієнт може отримати інформацію: про найближчу до нього аптеку, де може отримати ліки за Програмою «Доступні ліки», переглянути перелік медичних закладів, обрати свого лікаря.

Неможливо не відзначити прийняття довгоочікуваного Закону України від 17.05.2018 року № 2427-VIII «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині», що впроваджує нові стандарти регулювання діяльності, пов'язаної з трансплантацією, змінено систему державного контролю, підвищено рівень захисту інформації про донорів та реципієнтів відповідно до Директиви ЄС № 2010/45/ЄС.

Причиною такої загостреної уваги до даного питання є те, що використання трансплантації як спеціального методу лікування практикується дуже довгий період часу, проте дана сфера врегульовувалася вже застарілим законодавством, яке звужувало коло потенційних донорів і зменшувало шанси реципієнта на застосування трансплантації як методу лікування в межах України.

Особливо позитивним аспектом, який є так званим «продовженням» врегулювання сфери трансплантації є прийняття Постанови Кабінету Міністрів України № 1211 від 27.12.2018 «Деякі питання реалізації Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині». Даною постановою затверджено порядок надання письмової згоди живого донора на вилучення у нього анатомічних матеріалів та письмової відмови від раніше наданої такої згоди, письмової згоди або незгоди чи відкликання наданої раніше згоди на вилучення анатомічних матеріалів з тіла особи для трансплантації та/або виготовлення біоімплантатів після визначення її стану як незворотня смерть, а також подання письмової заяви про призначення, зміну чи відкликання повноважного представника [5].

Проте, в складеній системі актів, що регулюють застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині, є свої недоліки. Одним із них є відсутність встановлення та законодавчо закріплення стандартів якості та безпеки для забезпечення високого рівня охорони здоров'я людини. Саме тому, МОЗ підготувало Проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» щодо біоімплантатів, ксеноімплантатів та медико-біологічних вимог утримання тварин, анатомічні матеріали яких використовуються для виготовлення ксеноімплантатів» [6]. В разі прийняття зазначеної постанови, Україною буде зроблено крок в напрямку євроінтеграції та виконання умов, визначених угодою між Україною та Європейським Союзом, оскільки співробітництво передбачає якість та безпечність тканин та клітин людського походження.

Також врегульовано використання термінів для передачі інформації про інфекційні

захворювання (направлені порівняльні таблиці для експертного висновку), затверджено Порядок надання первинної медичної допомоги, проводиться тестування пілотного проекту з реалізації державних гарантій медичного обслуговування населення за програмою медичних гарантій для вторинної медичної допомоги у Полтавській області, направлено на розгляд Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо адаптації законодавства до вимог Директиви 2014/40/ЄС Європейського Парламенту (щодо охорони здоров'я населення від шкідливого впливу тютюну)».

Отже, як бачимо, державою досить активно здійснюється реформування законодавства України у сфері охорони здоров'я в контексті євроінтеграційних процесів. Проте на 2019 рік Україною виконано лише 25 % зобов'язань, взятих підписанням Угоди про асоціацію.

Основними завданнями, які залишилися, поки що, без уваги, але підлягають обов'язковому розгляду та затвердженню найближчим часом:

1. Внесення змін до Закону України «Про донорство крові та її компонентів». Значення цього закону полягає в тому, що завдяки його прийняттю буде забезпечено ефективний державний нагляд і контроль за діяльністю закладів та установ системи крові, реалізований механізм відстеження переміщення крові та її компонентів тощо.

2. Створити та законодавчо закріпити Національний реєстр донорів крові та її компонентів і осіб, яким заборонено виконувати донорські функції.

3. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» щодо біоімплантатів, ксеноімплантатів та медико-біологічних вимог утримання тварин, анатомічні матеріали яких використовуються для виготовлення ксеноімплантатів».

4. Затвердити професійні стандарти та кваліфікаційні характеристики трансплант-координаторів. Врегулювання даного питання на законодавчому рівні має не аби яке значення, оскільки трансплант-координатор має провідну роль в процесі трансплантації: керування списком очікування допуском донора, послідовністю виконання забору органів та їх трансплантації, довготривалим супроводом пацієнта після трансплантації [7].

5. Внесення змін до Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» (щодо визначення термінів, заборон певних видів тютюнових виробів, врегулювання обігу електронних сигарет, визначення форми та вмісту упаковок тютюнових виробів та їх рекламування).

Підводячи підсумки, хотілось би відзначити, що незважаючи на велику кількість питань, які підлягають врегулюванню на шляху до виконання вимог, встановлених

Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Україною вже покладено початок. Шлях реформування адміністративного законодавства в сфері охорони здоров'я в контексті євроінтеграції буде довгим, але найголовніше, щоб внесені зміни були прийняті з врахуванням тенденцій розвитку даної сфери, щоб уникнути повторного перегляду та реформування через 2-3 роки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Концепція реформи фінансування системи охорони здоров'я, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 1013-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1013-2016-%D1%80>.
2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
4. МОЗ України: Що було, є і буде / Міністерство охорони здоров'я України: офіційний веб портал. URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/13773-transition_book_healthcare.pdf.
5. Деякі питання реалізації Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині»: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 р. № 1211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1211-2018-%D0%BF>.
6. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» щодо біоімплантатів, ксеноімплантатів та медико-біологічних вимог утримання тварин, анатомічні матеріали яких використовуються для виготовлення ксеноімплантатів» / Міністерство охорони здоров'я України. URL: https://moz.gov.ua/uploads/3/19065-proekt_postanovi_bioimlantati_na_sait.pdf.
7. Аналітична записка Трансплантація органів = порятунок людських життів: роль трасплант-координатора. 2019. URL: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Transplantatsiya-organiv-poryatunok-lyudskiyh-zhyttiv_rol-transplant-koordinatora.pdf.

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Доценко А. В.